

Και Χρέος και υποχρέωση

Η Δεκαήμερη Μάχη του Λασιθίου (20 έως 30 Μαΐου του 1867), χαρακτηρίστηκε από τον Κ· Σφακιανάκη, σαν το σημαντικότερο πολεμικό γεγονός της Μεγάλης Κρητικής Επανάστασης 1866-69, μετά το Ολοκαύτωμα του Αρκαδίου.

Η μάχη αυτή, που αποκλήθηκε από νεωτέρους ιστορικούς ως η Γιγαντομαχία του Λασιθίου, συγκινεί και αγγίζει ιδιαίτερα τους Λασιθιώτες, γιατί:

- έλαβε χώρα στον τόπο που γεννηθήκαμε, τα δε *πεδία* των συγκρούσεων δεν είναι κάποια άγνωστα απόμακρα μέρη, αλλά χώροι ιεροί και οικείοι σε μας, από τα παιδικά μας χρόνια.

- Σ' αυτήν την μάχη δεν βρέθηκαν αντιμέτωποι με τους δυνάστες κάποιοι ανώνυμοι μισθοφόροι, αλλά οι πρόγονοι μας, κάτοικοι της περιοχής, που το αίμα τους έχει ποτίσει την Λασιθιώτικη γη.

Η Γιγαντομαχία αυτή του Λασιθίου, εκτός από το μέγα πλήθος ανθρώπινων θυμάτων, προκάλεσε στον τόπο μεγάλες καταστροφές, αμυδρή εικόνα των οποίων μας δίνει η Έκθεση Ωμοτήτων, που συντάχθηκε αμέσως μετά, πιθανότατα με πρωτοβουλία της Εκκλησίας.

- Ο απόηχος των ιστορικών αυτών γεγονότων, έστω και αδύναμος, φθάνει έως και την εποχή μας και μας γεμίζει θαυμασμό και υπερηφάνεια.

Αλλά, αφαιρουμένου του υποκειμενικού στοιχείου και από γενικότερη άποψη θεωρούμενη η Μάχη του Λασιθίου υπήρξε ένα πολύ σημαντικό πολεμικό γεγονός, αφού για πρώτη φορά εδώ οι Επαναστάτες (γύρω στους 3000 μαχητές) αντιμετώπισαν υπό συνθήκες κανονικής μάχης και επί ένα δεκαήμερο υπερδεκαπλάσιες Τουρκο-αιγυπτιακές δυνάμεις, στις οποίες σε πολλές περιπτώσεις παρ' ολίγο να επιβληθούν.

Στη Μάχη αυτή συνέβη ένα άλλο συγκινητικό ανθρώπινο γεγονός. Η Μοίρα, με κάποιο περίεργο παιγνίδι της, έφερε αντιμέτωπους δύο αδέρφια στην ίδια την γενέθλια γη. Ο ένας με το μέρος των δυναστών, επικεφαλής μεγάλης στρατιωτικής δύναμης, που ήρθε στην Κρήτη για να βοηθήσει στην κατάπνιξη της Επανάστασης και ο άλλος με το μέρος των αγωνιζομένων για την ελευθερία των, μεγάλος αρωγός του Αγώνα και δραστήριο μέλος της Επιτροπής που τον κατηύθυνε από την Αθήνα.

Η Δεκαήμερη Μάχη του Λασιθίου, το μεγάλο αυτό πολεμικό γεγονός, σχεδόν υποβαθμισμένο, πέρασε στα «ψιλά» της ιστορίας, με ευθύνη όχι μόνο κάποιων προκατειλημένων συγγραφέων αλλά και ημών των ιδίων, που αδιαφορούμε για την τοπική μας ιστορία, αγνοώντας τα σημαντικότερα γεγονότα της.

Η απονομή του οφειλομένου φόρου τιμής σ' αυτούς που αγωνίστηκαν και σ' αυτούς που έπεσαν στην Μεγάλη Μάχη (ντόπιους μαχητές, Έλληνες και ξένους εθελοντές), αποτελεί υποχρέωση και χρέος για μας τους επιγενομένους.

Παλαιότερα, η εκπλήρωση αυτής της υποχρέωσης είχε ενταχθεί στις εκδηλώσεις του μεγάλου παλλασιθιώτικου πανηγυριού τ' Άη Γιαννιού στις 29 Αυγούστου. Ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος όμως διέκοψε την πρακτική αυτή. Λίγο αργότερα κάποιοι Σύλλογοι παλλασιθιώτικης εμβέλειας ανέλαβαν την πρωτοβουλία και οργάνωσαν διάφορες εκδηλώσεις μνήμης, οι οποίες δυστυχώς δεν είχαν συνέχεια.

Διαπιστώνοντας αυτήν την όχι και πολύ τιμητική για μας κατάσταση, προσπάθησα με δημοσιεύματα, ομιλίες κ.ά. να ευαισθητοποιήσω τους αρμοδίους (Δήμο, τοπικούς

φορείς, Συλλόγους κ λ π.) για να αναλάβουν εκείνοι την εκπλήρωση του Συλλογικού Χρέους. Η προσπάθειά μου δυστυχώς αποδείχτηκε ατελέσφορη και τότε απευθύνθηκα στην Εκκλησία, την κιβωτό των Εθνικών μας παραδόσεων, με την παράκληση να αναλάβει εκείνη την υποχρέωση των φορέων, δίδοντας οδηγίες στους ιερουργούντες κληρικούς κατά την λειτουργία της εορτής του Αγ. Κων/νου, ημέρα έναρξης της Δεκαήμερης Μάχης, κατά την Μεγάλη Είσοδο να μνημονεύουν μεταξύ των άλλων τους αγωνισθέντες και πεσόντες στην Μάχη αυτή. Παρόμοια εντολή δεν φαίνεται να δόθηκε ποτέ, αλλά και αν δόθηκε, σήμερα δεν τηρείται.

Παρά τις αλλεπάλληλες απογοητεύσεις και επειδή πιστεύω ότι το Χρέος πάντα υπάρχει, επανέρχομαι στο θέμα και προτείνω (εκ νέου) να αναλάβει ο Δήμος την ευθύνη του ετήσιου εορτασμού της επετείου της ιστορικής Μάχης του Λασιθίου. Ο εορτασμός αυτός νομίζω ότι μπορεί να πραγματοποιείται στο Δ. Δ. Αγ. Κων/νου, σε συνεργασία με τους δραστήριους τοπικούς φορείς.

Για την επιλογή αυτή συνηγορούν οι παρακάτω λόγοι: α) Η Ι. Μονή Κρουσταλλένιας που υπήρξε έδρα της Επαναστατικής Επιτροπής καθ' όλο το δεκαήμερο που κράτησε η Μάχη και στο κωδωνοστάσιο του Καθολικού της οποίας κυμάτιζε υπερήφανα η Επαναστατική σημαία, βρίσκεται πολύ κοντά στον οικισμό του Αγ. Κων/νου, στην Κοινότητα του οποίου παλαιότερα υπαγόταν η Μονή. β) Στις 21 Μαΐου, επέτειο της έναρξης της Μεγάλης Μάχης, ο οικισμός του Αγ. Κων/νου εορτάζει τον επώνυμο του Αγιο. Η σύμπτωση αυτή θρησκευτικής εορτής και επετειακής εκδήλωσης διευκολύνει την υλοποίηση της δεύτερης και δίνει ξεχωριστή λαμπρότητα στην πρώτη γ) Οι τοπικοί φορείς του Αγ. Κων/νου (ενορία και Πολιτιστικός Σύλλογος) αναπτύσσουν μεγάλη δραστηριότητα, ενώ ορισμένοι Αγιοκωσταντινιώτες διακρίνονται για την αγάπη και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που ποικιλοτρόπως επιδεικνύουν για το Λασύθι.

Ελπίζω και εύχομαι η παρούσα πρότασή μου να γίνει αποδεκτή από την Δημοτική Αρχή και σύντομα το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Οροπεδίου Λασιθίου με απόφασή του να καθιερώσει και επίσημα (έστω και σε επίπεδο Δήμου) τον ετήσιο εορτασμό της επετείου της Μεγάλης Μάχης του Λασιθίου, του πολύ σημαντικού αυτού πολεμικού γεγονότος, το οποίο υποβαθμισμένο ξεχνιέται απ' όλους.

Με τον τρόπο αυτό η εκπλήρωση του Χρέους και των υποχρεώσεών μας έναντι της Ιστορίας και της συνείδησής μας ικανοποιείται και βρίσκει την καλύτερη λύση.

Με τιμή

I. Καραβαλάκης Αγριανά, Ιούνιος 2005